

ONDERHOUDSCHECKS

PRAKTISCHE ADVIEZEN

KLEIN HERSTEL

INSPECTIERAPPORT 2023

Toren

Menno van Coehoornweg 2 te Wijckel

Objectgegevens

Object: Toren
Menno van Coehoornweg 2 te Wijckel
Gemeente: DE FRYSKE MARREN
Objectnummer: 0072.104044
Monumentnummer: 15938

Inspectieplan

Abonnee/Contactpersoon: St. tot Behoud van Rijksmonumenten 06 53 47 02 11
De heer J. Belksma jellebelksma@me.com; voorzitter@stichtingbrm.nl

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Het interieur is toegankelijk voor inspecties. Het exterieur is goed bereikbaar voor inspecties en goed bereikbaar voor reparaties.

Inspectiegegevens

Inspectie uitgevoerd door: P.D. van Vliet
Datum inspectie: 22 mei 2023

Inleiding

Dit Inspectierapport is tot stand gekomen volgens de uniforme en onafhankelijke Inspectiemethode van de gezamenlijke provinciale Monumentenwachten. Het is bedoeld als leidraad voor het plegen van stelselmatig en periodiek onderhoud ter voorkoming van verval.

Deze inspectie heeft betrekking op de staat van onderhoud en de gebreken aan die delen van het object, die zichtbaar en op redelijke wijze veilig bereikbaar zijn. Niet-zichtbare delen c.q. verborgen gebreken zijn niet gecontroleerd. Er is geen diepgaand bouwkundig onderzoek uitgevoerd en ook geen asbestinventarisatie. Eventueel aangeven hoeveelheden zijn een globale inschatting, hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

Algemeen

De staat van het casco is goed en de onderhoudsstaat is redelijk.

Uitgevoerde werkzaamheden door Monumentenwacht

- Er zijn geen uitgevoerde werkzaamheden.

Prioriteitenlijst

De belangrijkste aanbevolen werkzaamheden zijn hieronder samengevat, op volgorde van prioriteit. Daarna volgt op de volgende pagina een uitgebreide checklist, waarin alle onderdelen van het object zijn benoemd en gekwalificeerd, zo nodig voorzien van een toelichting met eventueel een hersteladvies.

Op onze website www.monumentenwachtfryslan.nl kunt u handige informatie vinden, zoals onderhoudswijzers en duurzaamheidtips.

Voorafgaand aan de uitvoering van werkzaamheden adviseren wij u om bij de gemeente te informeren of hiervoor een vergunnings- of meldingsplicht geldt.

Onderdelen	Rubriek	Technische staat	Termijn
Toren			
○ Brandblussers.	4.1.3	Slecht	0-1 jaar
○ Schilderwerken.	1.7	Matig	1-3 jaar
○ Herstel voegwerk.	1.2.1/2.3 (3.1/3.5)	n.v.t.	3-6 jaar

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
1. GEVELS			
1.1 Funderingen			
Algemeen			
- metselwerk fundering	G	Voor zover waarneembaar en gezien de kwaliteit van het opgaande muurwerk.	
1.2 Gevels			
1.2.1 Baksteen			
Algemeen			
- metselwerk en voegwerk		Verspreid over de gevels verweerde bakstenen en gesleten voegwerk. Aangroei mossen langs waterlijsten en bij afzaten van galmopeningen. Meerdere scheuren verspreid over de gevels zijn door te voegen hersteld/gedicht.	○ Herstel aan gesleten voegwerk en bakstenen is niet aan de orde.
- voegwerk langs maaiveld	R	Verspreid open voegwerk langs het maaiveld. Enige plantengroei.	○ Op termijn herstel voegwerk langs maaiveld met een kalk/ trasmortel.
- voegwerk dagkanten galmopeningen	R	In de dagkanten van galmopeningen enig open voegwerk.	
- zandstenen waterlijsten	G	Het natuursteen is door de jaren heen (natuurlijk) gesleten/ afgebrokkeld.	
- verankeringen	G	Voor zover waarneembaar.	
West (gevel met entree)			
- metselwerk	G	Ten noorden van de toegangsdeur, bevinden een tweetal haken in het metselwerk. Deze zijn geroest.	○ De haken ontroesten en roestwerend behandelen.
- voegwerk (platvol)	R	Links van de galmopeningen enig open voegwerk.	
- rollaag afdekking topgevel	G	Verspreid een open voeg.	
- specie afdekking op tuit	G	Scheurt licht (van het metselwerk).	
Noord			
- metselwerk	G		
- voegwerk (platvol)	G		
Oost			
- metselwerk	G		
- voegwerk (platvol)	G		
- rollaag afdekking topgevel	R	Aan de zijde van het zuidelijke dakvlak open voegwerk; van de rollaag en van de tuit.	○ Rekenen op herstel voegwerk op termijn.

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES
<ul style="list-style-type: none"> - specie afdekking op tuit <p>Zuid</p> <ul style="list-style-type: none"> - metselwerk - voegwerk (platvol) 	 <p>Ook van de tuit is enig voegwerk open/uitgesleten.</p> <p>R Scheurt los van het metselwerk.</p> <p>Enige loswerking.</p>	
<p><u>1.4 Vensters</u></p> <p><i>1.4.1 Baksteen</i></p> <p>Inpandige traptoren</p> <ul style="list-style-type: none"> - gevelopeningen - met ijzeren spijlen <p><i>1.4.2 Hout</i></p> <p>Algemeen</p> <ul style="list-style-type: none"> - galmborden - draagbalkjes - vogelwering (gaas) <p>West</p> <ul style="list-style-type: none"> - venster <p>Zuid</p> <ul style="list-style-type: none"> - eiken roosters 	<p>G</p> <p>G Links van de galmopeningen enig open voegwerk.</p> <p>R Op enkele plaatsen scheurvorming door het roesten van de spijlen.</p> <p>M Spijlen zijn sterk geroest.</p> <p>G Verweerd houtwerk. Borden aan de zuidzijde zijn wat scheluw. Trekken wat los van de draagbalkjes (maar nog wel voldoende vast).</p> <p>R Een enkele (o.a. aan de westzijde) is gerot in het muurwerk.</p> <p>G</p> <p>G</p> <p>G</p>	<p>O Herstel op langere termijn.</p>

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
<u>1.5 Deuren, poortjes, toegangen</u>			
West			
- deur (gespijkerd)	G Op de deur is een zware weldorpel aangebracht. Hieronder wellicht enige houtrot. Roest op de spijkers tekent zich af in de verflaag.		
- deurbeslag	G		
- duimen in hardstenen duimblokken	G Voor zover waarneembaar zijn de duimen licht geroest in de blokken.		
<u>1.7 Glas/schilderwerk</u>			
<u>1.7.1 Beglazing/glas in lood</u>			
Venster west			
- beglazing	G		
- stopverf	R Gescheurd, open naden langs de beglazing.	○ Tijdig schilderen.	
<u>1.7.2 Schilderwerk</u>			
Algemeen			
- venster west	R Wat vervuild en verschaald. Gescheurd bij verbindingen.		
- galmborden	M Aan de zuidzijde en westzijde gescheurd en gebladderd. Vrijwel vergaan schilderwerk.	○ Overwegen niet meer te schilderen.	
- deur	M Zie ook rubriek 1.5. Schrale, gescheurde verflaag. Ligt wel vrij diep in de nis/ in de gevel.	○ Behandelen, De roestende nagels vooraf voldoende ontroesten.	
- rooster zuid	Onbehandeld eiken.		
2. DAKEN			
<u>2.1 Kapconstructies</u>			
<u>2.1.1 Hout</u>			
Zadeldak			
- algemeen	Bij uitgevoerde restauraties zijn aangetast onderdelen vervangen, voorzien van een lasstuk of hersteld m.b.v. kunsthars. Verspreid oude aantastingen door houtworm en boktor.		
- gordingen	G		
- draagbalken	G		
- 2 ^e spant vanaf westgevel	M Van het tweede spant (staande op het eerste spant) zijn de spantbenen fors gerot/ beschadigd door vroegere lekkages. Betreft met name het zuidelijke spantbeen. In het geheel van constructie is deze "verzwakking" niet direct bezwaarlijk.	○ Herstel is niet aan de orde.	

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES
<ul style="list-style-type: none"> - overige spanten - buiten muurplaten - binnen muurplaten - trek balken - sporen/ juffers 	<div style="text-align: center;"> <p>22/05/2023 12:45</p> </div> <p>Sterker aangetast spantbeen.</p> <p>R</p> <p>G In muurplaten wat actieve aantastingen door houtworm.</p> <p>G Aangetast door houtrot tegen de westgevel. Niet bezwaarlijk.</p> <p>R Enkele zijn bij de oplegging in de westelijke topgevel gerot.</p> <p>G</p>	
<p><u>2.2 Dakbedekking</u></p>		
<p>2.2.2 Dakpannen</p>		
<p>Zadeldak</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - dakbeschot 	<p>G</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - geglazuurde oud Hollandse dakpannen 	<p>G</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - noklood 	<p>G</p>	
<p><u>2.3 Loodaansluitingen</u></p>		
<p>Zadeldak</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - loodaansluiting pannen met topgevels 	<p>R</p> <p>Enig open voegwerk langs met name de loodaansluitingen van het zuidelijke dakvlak.</p>	<p>○ Herstel op termijn (gelijk met herstel voegwerk rollaag zoals vermeld in rubriek 1.2.1).</p>
<p><u>2.5 Dakopeningen</u></p>		
<p>2.5.3 Dakramen</p>		
<p>Algemeen</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - gietijzeren dakramen (2 stuks) 	<p>G</p>	
<p>2.5.4 Luiken</p>		
<p>Algemeen</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - zinkbekleed inspectieluik en vlaggenluik 	<p>G</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - loodwerk om luiken 	<p>G</p>	
<p><u>2.8 Diversen</u></p>		
<p>Zadeldak</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - kunststof vogelschroot langs dakvoet 	<p>G</p> <p>Voor zover waarneembaar.</p>	

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
Bekroning			
- ijzeren kruis	G	Oppervlakkig geroest.	
- windvaan	G	De vergulding is vuil/ dof.	
- loden muts om makelaar	G		
3. INTERIEUR			
3.1 Binnenwanden			
Algemeen			
- binnenzijde buitengevels	R	Verspreid scheurvorming. Scheurvorming in de oostgevel (vanaf de orgelkraak zichtbaar). Bij de spitsboog t.h.v de consistoriekamer scheurvorming. In dagkanten van galmopeningen verspreid een lichte scheur.	
- topgevel west	M	Het voegwerk is uitgevoerd met een vrij harde cementgebonden mortel. Dit voegwerk is verspreid losgeraakt en weggevallen. Mede door de harde voegmortel zijn de bakstenen beschadigd/ stukgeraakt. Langs de voet van de topgevel is inmiddels een loden "goot" aangebracht.	<ul style="list-style-type: none"> ○ Situatie onder controle houden. ○ Overwegen het harde voegwerk te vervangen door een zachtere kalkgebonden mortel.
- topgevel oost	G		
3.2 Dragende constructies/ vloeren			
3.2.1 Dragende constructies			
Zoldervloer (kap)			
- balken	G	Opleggingen zijn hersteld; lasstukken met daaronder een sleutelstuk.	
- verankeringen	G		
Boven klokkenstoel			
- vrij liggende trekbalen	G		
- verankeringen	G	Voor zover waarneembaar.	
- stropen om kruising balken	R	Stropen zijn oppervlakkig geroest. Plaatjes tussen de balken en de stropen zijn sterk geroest.	○ Ontroesten en behandelen.
Klokkenzolder vloer			
- eiken balken	R	Voor zover waarneembaar. Vanaf de ondergelegen vloer geïnspecteerd (een vrij grote afstand). Fraai verouderd eiken. Zie ook onderstaande wat betreft de oplegging.	
- eiken muurstijlen en korbelen	R	De zuidelijke stijl sluit niet aan op het gevelmuurwerk en is fors verweerd aan de zijde van het muurwerk. De kop van de trekbal hierboven is vermoedelijk gerot/ sterker verweerd.	○ Onder controle houden.

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
- verankeringen	G		
Vloeren onder en boven de consistorie			
- balken	G	Voor zover waarneembaar.	
- verankeringen	G		
3.2.2 Vloeren			
Zoldervloeren			
- houten vloerdelen	G		
Begane grond			
- tegelvloer	G		
3.5 Trappen			
Algemeen			
- gemetselde spiltrap	R	Scheurvorming door de treden, spil en zijgevel. Met name in de lagere delen van de spiltrap forsere scheuren.	○ Forsere scheuren dichten door te voegen.
3.7 Diversen			
Begane grond			
- pleisterwerk	R	Met name tegen de westelijke en zuidelijke gevel wordt het glasweefsel behang van de gevel gedrukt door vochttransport/ het kristalliseren van zouten.	○ Het behang verwijderen. ○ Aanbrengen van een pleistersysteem met een open structuur.
3.9 Diversen			
Klokkenstoel/luidklok			
- klokkenstoel	R	De klokkenstoel is in het verleden (onzorgvuldig) hersteld. Oude aantastingen door houtborende insecten. Doken door verbindingen zijn verweerd. Verspreid zijn doken inmiddels vervangen.	
- draadeinden door verbindingen	R	Met name de bevestigingen van de schoren aan de stijlen zijn fors geroest, waardoor het hout is gespleten.	
- onderslagen onder klokkenstoel	G	Voor zover waarneembaar.	
- luidklok met ophanging	G	Aan de oostzijde is de kroon deels stuk. Door de wijze van ophanging is dit niet ernstig.	
- klepel met ophanging	G		
- tuimelas	G		
- luidwiel	G		

RUBRIEK	TOELICHTING	HERSTELADVIES	Toren
4. DIVERSEN			
4.1 Technische installaties			
4.1.2 Bliksembeveiliging			
Algemeen			
- bliksembeveiliging	G De inspectie van de bliksembeveiliging heeft uitsluitend betrekking op de uitwendige installatie.	○ Betreffende de juiste functionering, dient u de installatie periodiek te laten doormeten door een gespecialiseerd bedrijf.	
4.1.3 Brandbeveiliging			
Algemeen			
- brandblussers	S Lange tijd niet gekeurd.	○ Het is vermoedelijk noodzakelijk dat de blussers gekeurd worden of vervangen door goedgekeurde exemplaren.	
4.2 Bereikbaarheid en toegankelijkheid			
4.2.1 Interieur (toegankelijkheid)			
Oriëntatieverlichting			
- algemeen	G		
Ladders en trappen			
- houten ladders	R Geroeste nagels/ schroeven door de sporten.		
Loopplanken, bordessen en loopbruggen			
- houten bordes onder de nok	R Langs de westzijde tegen het metselwerk door houtrot aangetast. Dit deel wordt echter niet belopen/ - belast.	○ Bij toekomstig herstel (niet urgent) de vloerdelen vrij van het metselwerk houden.	
- overige bordessen	G		
Dakkapellen en luiken			
- luiken	G		
4.2.2 Exterieur (bereikbaarheid)			
Ladderhaken			
- dakvlakken	G		